

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

1881
H. 844

KÖZLÖNYE.

1874.

HATODIK ÉVFOLYAM.

SZERKESZTI:

GAMAUF VILMOS.

NYOMATOTT K. PAPP MIKLÓSNÁL KOLOZSVÁRT.

1874.

Juhkiállításról (Tormay Béla)	391
Sertéskiállításról (Tormay Béla).	408
Méh-, hal, és selyemtenyésztés a kiállításon (Gammauf Vilmos)	411

V. Tudományos cikkek és tudósítások.

1. Nemzetgazdaszat és gazdasági üzlet.

A nehéz év után, (Vörös Sándor)	2
Hazánk gazdasági őstermelése 5, 12, 21, 29, 36, 45, 59, 72, 89, 97, 114, 125	125
Első magyar angol huslégmentesítő vállalat	14
Van-e a gazdasági pályán jövő? (Réti János)	20
A bank- és valutakérdés megoldásához, (Galgóczy Károly)	33
A földadó szabályozásáról	38
A kolozsvári huslégmentesítő gyár	46
A anyagi helyzetünk és javításának eszközei, (Pethő Miklós)	49
Van-e a gazdasági pályán jövő? (Ébner Sándor)	52
Az erdélyi m. kir. telekkönyvi igazgatóság múlt félévi működése, (Kőszegváry Gyula igazgató)	53
A bank- és valutakérdés megoldásához, (Jankó Vincze)	57
Van-e fényűzés gazd. tanintézeteknél, (Sporzon Pál)	63
Az első magyar-angol huslégmentesítő vállalat, (Gammauf Vilmos)	67
Még valami anyagi helyzetünk s javításának eszközeiről, (Pethő Miklós)	79
Nemzetgazdasági havi folyóirat	219
Mezőségi dolgok, (Ébner Sándor)	311
Gazdasági szakképzés Württembergben	424

2. Földmívelés és növénytermelés.

Egy hódítás százados évfordulója, (Dr. Rodiczky Jenő)	4, 11
A Meyne-féle magtermelő intézet Sopronban, (Gammauf Vilmos)	25
A szerves élet alapfeltételei, (Walter Lajos)	59, 67
Javitott Duttkorn, r. l.	80
Hogy lehet a csontokat legolcsóbban és legkönnyebben pótrágyának elkészíteni, (Szentkirályi Ákos)	87
Egy hazai gipszgyár	90
A burgonya megóvása rothadástól a pinczében	90
A növények összetétele, képzése és táplálkozása, (Walter Lajos)	104
Termények állapota a magyar korona különböző részeiben	152
A talaj eredete s annak tulajdonságai, (Walter Lajos)	163
A drótféregről, (Dr. Szaniszló Albert)	173
A gyomok kiirtásáról, (Ébner Sándor)	182
A burgonya betegségről, (Szentkirályi Ákos)	189, 197
Savanyított káposztát elromlástól megóvni	195
Uj guanotelepek	195
Ismét a gyomok, (Ébner Sándor)	199
A talaj művelése, (Walter Lajos)	205
Az aratásról, (Ébner Sándor)	213
A háromszéki trágyakezelés, (Dósa István)	221
Földünk öntárgyázási képessége, (Ébner Sándor)	229
Tudósítások a termények állásáról	233, 242
Nemzetközi gabnavásár rendezése	236
Nemzetközi gabnavásár programja	251
Nemzetközi gabnavásárról	267
Orosz gabona	363
Tanulmányok a répa fajsúlya és czukortartalmáról	886
A burgonya eltartása	387

3. Állattenyésztés.

Szarvasmarhatenyésztésünk hanyatlak, (Ébner Sándor)	11
Első magyar-angol huslégmentesítő vállalat	14
Angol sertések terjesztése Ausztriában.	15
Házinyul tenyésztési szaklap	38
Lópatkolás kemény gummival	39
A kolozsvári huslégmentesítő gyár	46
Szopós borjúk felnevelése tej nélkül	37
Kemény sonka vagy hus megpuhítása	55
Az első magyar-angol huslégmentesítő vállalat (Gammauf Vilmos).	67
A tej, (Ébner Sándor)	96
Az erdélyi lótenyésztés múltjának ismertetése, (Br. Bánfi Dániel)	111
Kimutatás az ósánczi vesztegátézetnél a múlt évben megfordult állatok és nyers terményekről	135
A kolozsvári lóversenyek sorozata az 1874-ik évre	177
Országos lótenyésztési értekezlet	179
Hirdetmény a lótenyésztési államdíjazásokról	186
A báránnyarkak felhasználása	188
A kisbéri állami ménesben történt telivér árverésekről	195
A sertések óriási termékenységéről	195
A kisorolandó öregebb ménnek beszerzése ügyében	203
E tárgyban hirdetmény	210
A fogarasi ménes szervezése	227
Tenyészállatok árverése az állami ménesekben	151
Tyuktenyésztés Erdélyben	256
Tenyészbika eladás	259
Tyukászatunk érdekében, (Szerelemey Lajosné)	271
Sertéssódar stb. páczolása és füstölése	283
Állami ménnek kisorolása	299
Miért csökkent a marha értéke? (Ébner Sándor)	357
B.-Hunyadon kiűtött lépfenéről	363
Még egyszer a b.-hunyadi lépfenéről	370
A „miért csökkent a marha értéke” cz. cikkre, (Szentkirályi Ákos)	373
Felhívás tenyészbikák beszerzése érdekében	385
Vajnak üdén tartása	387
Husfüstölésről	399
Téli szállás madarak számára	399

4. Erdészet és faültetés.

Kincstári faraktár Tordán	35, 43
Cserebogár kiirtásának egy legújabb egyszerű módja	74
Az erdészeti államvizsgák tárgyában hirdetmény	249
A fűzfa, (Ébner Sándor)	280
Orsz. erdész-egylet kalocsai közgyűléséről	331, 347
Községi erdők ügyében	409
Vasutak befásításáról	424

5. Gyümölcsészet.

Gyümölcsfatenyésztés terén működők kitüntetése	30
A fák korai virágzásának megakadályozása	39
Uj alma magonc	55
Jelinek-féle gyümölcsfatenyésztési eljárás	62
Szőlő és alma épentartásának egy új módjáról	74
A gyümölcsfák terméketlenségéről (Bereczki Máté)	77
Gyümölcsiparunk multja, jelene és jövője, (Nagy Ferencz) 85, 93, 101, 109, 119, 130, 137, 146	146
Gyümölcsseim, (Bereczki Máté) 253, 277, 309, 341, 365	365
Felhívás hazánk gyümölcsfatermelő közönségéhez	375
Gyümölcsizelés jegyzőkönyve	337, 414
Egy gazdag gyümölcsfa- és szőlőtelep, (Dr. Wolff Gyula)	410
Gyümölcsjegyzék, (Bereczki Máté)	418

Gyümölcsészetünk érdekében (Egy magyarországi néptanító)	Lap 428
--	------------

6. Szőlészet és borászat.

A nemzetközi ampelographiai bizottság megalakulása	7
Szőlészeti képes album Goethe és testvérétől	14
Egy borizelési estély Paget urnál, (Nagy Ferencz)	17
Borkivitel Erdélyből Uj-Yorkba, (Nagy Ferencz)	28
Szőlészeti statisztikai kimutatás, (Fekete Pál) 28, 209, 232, 249, 273, 305, 431	431
Egy új borderítő szer, (Gamauf Vilmos)	41
Gyógyszer a szőlőbetegség ellen	47
Pályázat szőlészeti kérdésre	54
Erdélyi pezsgőbor, (Paget János)	71
A szőlőtetű (phylloxera) ügyében	74
A vasuti őrházak melléke szőlővel beültetendő	82
Pályázat szőlészeti kérdésre	85
A szőlészeti vándortanár által az idén bejárando községek jegyzéke	88
A szőlőtörköly egy új alkalmazási módja	99
Felhívás a „Probus” szőlőművelési s pinczészeti egy- let ügyében	117
A „Probus” szőlőművelési s pinczészeti egyletről	127
Alírási felhívás a „Probus” egyesület érdekében	129
Szőlő-füstölő gyertyák a fagy ellen	171
A szőlészeti vándortanár működéséről	210
Vinczellérképezde Erdélyben	227
Levelek a londoni borkiállításról (Bartha Schiefner Gyula)	261, 269, 286, 294, 301, 389, 401
A borászati körut	275
A szőlő megpusztulása Erdélyben	318
Érdekes pezsgőkóstolás Br. Bornemisza Jánosnál	323
A phylloxera fenyeget	349
Mustmérési kimutatás	362
Cementből készült hordókról	363
Felhívás az erdélyi szőlőtermelőkhez	381
Papir hordók	387
Petiotizálás	387
Egy gazdag gyümölcsfa- és szőlőtelep, (Dr. Wolff Gyula)	410
Szőlőernyők fagy ellen	417
Szőlővesszők behozatalának eltiltása	431

7. Méhészet.

Délmagyarországi méhész-egylet közgyűlése	136, 203
Mosonmegyei méhészeti kiállítás	251
Felhívás a mosonmegyei méhészeti kiállítás érdekében	257

8. Gazdasági gépészet.

Mezőgazdasági gépek és munkaeszközök	26
Mezőgazd. gépészeti tanfolyam rendezése	55
Angol gépraktár Kolozsvárt	55
Magas vagy alacsony kereket alkalmazunk e szeke- reinken?	62
Kolozsvári gépraktár	115
A nyitrai gépgyár sorvető gépe	122
Eszköz- és gépkiallítás Oroszországban	135
Egy új burgonya-sorvetőgép, (Szentkirályi Ákos)	174

VI. Levelezés s gazd. tudósítások.

M-Szt-Jakab, Február 14-én 1874. (Ébner Sándor)	60
Egerpatak, „ „ „ (Márk István)	61
Kolozsvár, „ 18-án „ (Gr. Pongrácz István)	73
Szőkefalva, Martius 10-én „ (Kispál Lajos)	90
Ladámos „ 23-án „ (Székely Albert)	106
Egerpatak, „ 21-én „ (Márk István)	106
D-Szt-Márton Április 19-én „ a. i.	142
Az Arnyos mellől Május 3-án „ (Aranyosi)	159
London, „ 16-án „ (J. Baxter Langley)	178
M.-Sziget „ 25-én „ (Spachtholtz József)	187
Kolozsvár, Junius 3-án „ (Voith József)	194
M.-Szt-Jakab, „ 21-én „ (Ébner Sándor)	218
Egerpatak, „ 20-án „ (Márk István)	219
Kolozs, „ 28-án „ (D. Veres Sándor)	226
M.-Szt-Jakab, Julius 26-án „ (Ébner Sándor)	258
Tarcsafalva, „ 31-én „ (Pálffy Dénes)	265
Kercsed, „ „ „ (Mihály Gyula)	266
Póka, Augustus 1-én „ (Folvaly Ferencz)	266
Oláh Kocsárd, „ 3-án „ (Farnos Elek)	266
Egerpatak, „ 6-án „ (Márk István)	274
Gernyeszeg, „ 30-án „ (Gálffy Sándor)	293
Egerpatak, Novemb. végén „ (Márk István)	416
Tudósítások az idei tavaszi fagyról	159, 169

VII. Könyvismertetés.

Tanulmány a magyar borokról, (Dr. Schwarzer Victor)	37
A falusi lótenyésztő, (Tormay Béla)	178
A tyukászat, (Grubiczy Geyza)	278
Gyakorlati utmutatás az eperfa- és selyemhernyó tenyésztésére	257
A méhészet kézi könyve, (Dr. Tóth Imre)	258
Tojások mesterséges kiköltéséről, (Grubiczy Geyza)	206
Okszerű takarmányzás alapvonalai, (Cselkó István)	330
Méter mérték ismertetése	330
Naptár jegyzék- könyvecske gazdák számára, (Ju- renák Antal)	330
Szarvasmarha haszonvétele stb. (Kégly Sándor)	330
Borászati naptár, (Dr. Nyáry Ferencz)	330
Falusi gazda naptára, (Máday Izidor)	330
A természet könyve, ford. (Dr. Toldy László)	386
A szőlőművelés kitéje, (Dr. Perlaky Mihály)	386
Borászati kité, (Dr. Perlaky Mihály)	386
Miként emelhetjük gazdaságunk jövedelmét, (Réthy János)	386
Gazdasági és nemzetgazdasági dolgozatok, (Haj- nik János)	434
Utiképek és jegyzetek 1854-ből, (Korizmics László)	434

VIII. Egyveleg.

7, 14, 23, 31, 38, 46, 54, 61, 74, 82, 90, 99, 107, 115, 126, 135, 143, 151, 171, 179, 187, 195, 203, 210, 219, 127, 235, 243, 250, 259, 267, 274, 282, 290, 299, 307, 315, 323, 330, 338, 347, 355, 363, 370, 379, 387, 399, 409, 416, 423, és 435

IX. Piaczi árak.

8, 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 75, 84, 92, 100, 108, 116, 127, 136, 144, 152, 162, 172, 180, 188, 196, 204, 212, 220, 228, 236, 244, 252, 260, 268, 276, 284, 292, 300, 308, 316, 324, 332, 339, 348, 356, 364, 372, 380, 389, 400, 410, 417, 425, és 436

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 Ft. félre 3 Ftal fizet-
nek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
szíjazendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-1	1-3	1-6	1-12	1-24	1-52
széri hirdetéskor						
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
1/16 "	7	18	35	60	100	180
1/16 "	350	9	1750	30	50	90
1/16 "	175	450	875	15	25	45
1/16 "	90	225	440	750	1250	2250

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányyszer
a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
menyvi helyet igérvél a beküldő mellékelt hirdetés
számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatal
és a. k. Lyceum nyomda központi irodája (Főter. gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 5 o. 6. fba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Tisztelt olvasóinkhoz!

Lapunk mai számával az „Erdélyi gazda“ pályafutásának hatodik évébe lép!

Ha az eredetileg szűkkeretű kezdeményezés egy rövid lustrum lefolyása alatt, ma — mint beti-
lap — anyagilag oly tetemes gyarapodást bir felmutatni: ezt első sorban alkotmányos kormányunk hathatós
támogatásának és tisztelt olvasó közönségünk szives bizalmának köszönhetjük!

Hogy a szellemi emelkedés ezen anyagi gyarapodással lépést tartott-e, oly kérdés, melyre a vá-
lasz nem minket illet meg: de büszkén tekintünk végig tekintélyes munkatársaink diszes során, mert a „job-
bak javá“-ból nekünk is jutott!

A jelen hatodik évfolyamban is ugyanazon elvek fogják tollunkat vezérelni, melyeket az „Erdélyi
gazda“ olvasó közönsége öt év óta ismerni s talán méltányolni is tanult — azért tartózkodunk minden csil-
logó ígéretről, mely ismerőseinkkel szemben teljesen felesleges, az idegenre pedig csak alig gyakorolna csá-
bitó hatást! Ellenben férfiszavunkkal kezeskedünk, hogy a reánk nehezedő feladat megoldását tőlünk telhe-
tőleg megkísérteni fogjuk!

Lapunk jövőendő életéből csak egy mozzanatot kívánunk kiemelni, mely bizonyosságul fog szolgálni
arra nézve, hogy az „Erdélyi gazda“ szerkesztősége mindent elkövetett a lap hatodik évi folyamának szel-
lemi tökéletesbitésére, érdekességének emelésére, maradandó becsének biztosítására!

A bécsi közkiállítás gazdasági osztályának zlatos ismertetését múlt évi folyamunk a „világkiállít-
tási levelek“ czime alatt hozta ugyan, de csak mint pillanat hatása alatt született cikket, röviden és hiá-
nyosan: mert még a puszta leírás sem lehetett mindig kifogástalan, az annyira tanuságos összehasonlítás
pedig azokban természetesen teljesen hiányzott. Hogy tehát e tekintetben egyrészt t. olvasó közönségünknek
kidomborított egészet nyujthassunk, másrészt a — magyar országgyűlésünk által takarékosági szempontból el-
ejtett — közkiállítási hivatalos jelentés szakmánkba vágó részének hiányát legalább némileg pótolhassuk,
több elismert szakerő közreműködésével: „Gazdasági szemle a bécsi közkiállításon“ cim alatt
a nemzetközi tárlatnak gazdasági fontossággal bíró minden szakát terjedelmesen — úgy leíról, mint össze-
hasonlítól — hazánk viszonyaira való kiváló tekintettel, ismertetni fogjuk. Ezen a szó szoros értelmében hé-
zagpótló munka megírására, mely az egyesnek erejét túlhaladja, e lap szerkesztőjével a következő elismert
szakerők szövetkeztek, u. m. Barkassay Kálmán, a magyar-óvári f. gazd. tanintézet tanára; Szé-

kely Mihály, a kolozs-monostori gazd. tanintézet tanára; Tormay Béla, a budapesti orsz. állatgyógyintézet tanára és Vörös Sándor, a kolozs-monostori gazd. tanintézet tanára. A cikksorozat közlését az 1874. év első heteiben fogjuk megkezdeni!

Előfizetési ár marad a régi — a lap technikai kiállításának tökéletességéről a r. k. lyceum nyomda elismert jó hire kezeskedik!

Végül teljes bizalommal ajánljuk igénytelen lapunkat a t. olvasó közönség, valamint t. munkatársainknak eddig is tapasztalt anyagi- szellemi szíves pártfogásába!

Kolt Kolozsvárt 1874 január hó 1-én.

Az „Erdélyi gazda“ szerkesztősége:

Gamauf Vilmos,

felelős szerkesztő.

Vörös Sándor,

főmunkatárs.

A NEHÉZ ÉV UTÁN.

Hogy nem méltatlanul jegyezheti a kronika legördült évünket a nehezek közé, mindnyájunk elismerése igazolandja. Jól esnék már most azonnal, midőn ezen évnek alig hogy bucsut mondhatánk, magunkat a jobb jövő reményének adni át, terveznünk, alkotnunk a képzeletben erőink lehető legjobb értékesítésére. De rajtunk van még a vesztett küzdelem bilincse, rajtunk a még be nem hegedt sebek, mostoha évünk megbénítá még reményeinket is, a jobb jövő képe rajzolatásához a jelen lehangoló állapotában képzeletünk nem lehet elég élénk.

Azt sem tudjuk melyik viszonyt tekintjük bajaink forrásának. A természet mostohaságára hárítuk-e fogyatkozásainkat, avagy előkészületlenségünk, ismerethiányunk s egyoldalúságunkat hibáztatjuk-e inkább, hogy a természet fukarságát s csapásait elensúlyozni nem tudtuk; mi vagyunk-e a hibások, hogy szellemileg erősödni nem akarunk, avagy vezetőinknek van mulasztásuk; helyes egyensúly van-e tevékenységünk mérlegében, avagy könnyű szerrel akarnánk nagy haszonra jutni; magunk vagyunk-e csupán hibások, vagy közbajban szenvedünk? — —

Oly kérdések, melyeket egymásután vethetünk fel, s feleletünkben mindegyiknek a hatására rámutathatunk s meggyőződésünk végre is oda irányul, hogy a sok bajnak oka rajtunk kívül, de bennünk is rejlett: a természet uralma megvonta tőlünk kedvezményét s gazdálkodásunk hasznát kárba változtatta; előkészületlenek voltunk úgy a szellemi fegyverekben, mint az anyagi erőben, melyeket a kedvezőbb időkben képezhettünk s egyesíthettünk volna az esetleg kedvezőtlen jövősemlegesítésére; a hitel ama végtelen kizsákmányolásán, de megingásán is, melynek ez év

folytán tanui voltunk, a jobb- és becsületérzék kiköltözködését látjuk a keblekből s a tőkékkel való játék károsságát, de egyuttal alkalmaztatásuk helyesebb irányát és helyét kimutatva szemlélhetjük.

Nehéz volt ezen év mind az egyesek, mind az állam háztartására. Ott is, itt is megfogyott a gépezet kenő anyaga, nehezzé vált a munka és a fenntartás, az elhasználásnak nyomait pedig a jövő időknek kell majd kisimitaniok. S mindez honnét! Csálódás nélkül mondhatjuk, hogy onnét, mivel a magán háztartás vezetője nem adta át magát teljesen álláspontja tudatának, a termelő, a gazda helyzetüket még nem igen akarták felismerai; az állami nézetek pedig még most sem tisztultak annyira, hogy országunk hivatásának elismerésével hódoljanak azon főfeltételnek, melynek teljesítése elodázhatlan követelmény s mely földmívelési s gazdasági érdekeink elsőrendbeni méltánylásában sarkallik.

Azt láttuk eddig minden alkalomból, hogy a midőn hazánk gazdai osztályának reményei a kedvezőtlen évek folytán meghiusultak, megnehezült magának az államnak helyzete is igazolásaul annak, miszerint hazánk tápláló és fenntartó eleme a mezei gazdaság s ennek emelésével, előbbrevitelével az állam érdekei vannak összeforva. De a termelő, a gazdaosztálynál nem láthatjuk azokat a kellékeket, a melyek a gazdasági tevékenység sikerét biztosíthatnák, vagy nem oly mértékben, amint azt a foglalkozási ág igényei megkívánák. Alig látunk kevesebb ismeretkészletet valamely termelő osztálynál, mint a gazdainál a saját termelését lehetővé tevő tényezők felett.

A természetnek, erőinek, jelenségeinek beható ismerete, vagy folytonos figyelemmel kísérése, vizsgál-

lódások a jelenségek okai fölött, a természet mindhárom osztályának (talaj, állat, növény) a termelési ágra szükséges ismerete, mely nélkül kézzel foghatólag a tevékenységnek siker nem jósolható s a gazdálkodás egész iránya csak tapogatás s a jó és vak szerencsében való bizakodássá válik, — a gazdái osztályban lel tán aránylag legkevesebb figyelőt, legkevesebb észlelőt és művelőt; világos tehát, hogy bármely természeti jelenség vagy változás készületlenül találja osztályunkat s a csapás igen érzékenynyé válik fölöttünk.

A munkában, az erők helyes alkalmazása s kihasználásában, azok fejlesztésében, szóval sikeresség tételében szintén sok oly oldalt lehet látnunk, a melyről gazdáink eljárása nem tűnik fel ok- és czélszerűnek s ezen oly fontos, mondhatnók a legfontosabb tényezőnek szerepe a kellő méltatásban nem részesül.

Hogy a tőkeképzés és gyűjtés ösztöne nem bír még nálunk érvényre jutni, azt mint nemzeti sajátosságaink egyikét személtelhetjük. A hollandiaknak vérré vált takarékosági hajlama az ellenkezőjéleli felbennünk, ahol az évek haszna s eredményeik tőkésítése csak kevesek kezében fordul a vagyoni erősödés kivételére, hanem inkább a levetkőzhető szükségletek fedezésére, vagy oly koczkázott reményleti haszon elérésére fordítatik, mely ha megvalósulhat is, a nagy haszon mellett kísértő árnyékul magával hordja a teljes veszteség lehetőségét, s épen a még le nem csillapult szédelgés hullámai nem egy oly tőkét separtek el a nem okszerűen számító gazdától, hogy reményleti nagy haszna helyett világos és keserű veszteség lön osztályrésze s elvesztett tőkéjét magával együtt gazdasága sirathatja leginkább.

Legördült évünk tárta föl előttünk leginkább annak világát, hogy gazdái osztályunk a szenvedett bajok csiráját magában hordta; a termelési tényezők természetének nem ismerése, nem eléggé méltatása ingataggá tették tevékenysége sikerét, nehézzé tették sorsát, melyen könnyíteni, melyet jobbrafordítani s jobbrafordultában azt megerősíteni módjában állhatott volna a jobb időkben. Sokaknak lön ez év tanító mestere, és az oktatás díja keserű volt részükre, de annál maradandóbb a tapasztalat hatása, mentől nehezebben jutottunk annak ismeretére.

Csak is a valódi okulás után és ennek alapján lehet egy jobb jövőről szólnunk; mert bizonyos az, hogy ott leszen a gyarapodás biztos és egészséges

ahol az önerők ismeretre és teljes hatékonyságra jutottak el.

Azt kell tehát beismernie gazdái osztályunk egész csoportjának, hogy a szellemi felszerelés nélkül sikeres eredményekre huzamosan s tartósan nem számolhat. A természetre való föltétlen támaszkodás nyújthat ugyan magas hasznot is, de a csalatkozás csak egy esetben is hosszan tartó hányattatást von maga után. Sanyaru évünk után, ha jobbat várunk, reménylenünk lehet, az csak is a teendők helyes fel fogása s a legkomolyabb törekvés érvényre jutásában állhat egyelőre, a mely körülmény bár magában csak szellemi hasznot képez, még is magában hordja már az anyagi boldogulhatás lehetőségének emeltyűjét, mely bennünket a hanyatlásból kiemelni s a jólét magasabb fokaira eljuttatni képes.

A jobb jövőt tehát csak okulásunkból meritett új eljárások követése s új de ész- és korszerű elveknek való hódolás s a régieknek levetkőzése által várhatjuk. Hogy pedig mindjárt a ránkviradt új évvel kezdődjék meg szellemi és anyagi javulásunk korszaka, tántorithatlanul át kell adnunk magunkat álláspontunk követelményeinek s foglalkozásunk igényeinek meghódolnunk. Így lehet csak aztán várunk, a mit most ohajtunk: az új, jobb évet.

Legyen is az új év a tapasztalat és a helyes utratérés éve, de legyen az a tanulásé is. Mindaddig, míg csak saját ügykörünkből meritett tapasztalatok alapjain állunk, megállhatunk egy ponton, de a haladás útjára kilépni alig tudunk; fejlődésünk ilyen uton lassu leend, másoktól átszárnyaltatunk s tért veszünk. Figyeljünk minden mozzanatra, a mely körünket érinti, az újabb eljárásokat s netán hirre bocsátott fogásokat itélő tehetségünk szabja viszonyainkhoz; ne zárkozzunk el a haladás vívmányainak ismerete elől, de ne is kövessünk föltétlenül mindent; szigorú megítélés és a hideg számítás előzze meg minden tettünket, így aztán veszteségre jutni nem fogunk.

De hogy épen mások jó és helyes eljárásairól tudomást szerezhessünk, hogy a gazdasági téren oly gyorsan és nagy számban szaporodó vívmányokról értesülhessünk, le kell vetnünk egy rossz sajáttságot, mely gazdasági előmenetelünknek s a helyes utratérés megtörténhetésének oly nagy akadálya volt, s ez: az olvasni nem szeretés!

Ennek a közönynek kell megtörnie a gazda osztálynál, mert e nélkül nincs képzettség, nincs tudás,

nincs tájékozottság; már pedig alig büntethet és sujt-hat valami érzékenyebben, mint a tudatlanság! Legyen tehát ezen új év a tanulás éve, melyben a múlt-ról szerzett tapasztalatok a jelenben érvényre jutnak, a jelen eseményeiből pedig a jövőre gyűjtünk magunknak ismeretökét.

Legyen az új év a számításnak az éve is!

Hogy eddigelé a magyar ember gazdálkodását minden inkább, csak a számítás nem vezeté, jól ismert tény önmagunk előtt is. A szám nem csal soha, mondja egy közmondás, s mi azért csalatkoztunk annyit, mert keveset, vagy rosszul számítottunk. Üzlet-emberek vagyunk mi is, számítás nélkül meg nem állhatunk.

Számítanunk kell tehát minden tettünk előnyét, hátrányát, számítanunk kell „a helyes arányok szerint,” meg kell győződnünk arról, hogy folyvást kivonnunk csan úgy lehet, ha az alap is gyarapodik, azaz folytonosan csak úgy vonhatunk hasznat gazdaságunkból, ha az erők visszapótlására gondolunk. A munka megbecsülése, kellő kihasználása csak a számítás mellett válik haszonra, s csak a számítás ösztönzi a gazdát is saját hasznos tevékenysége fokozására.

Legyen az új év a takarékosság éve is.

Azon könnyelmű költsékezésnek, mely nemzetünk sajtásága, az idők már rég nem kedveznek; a számítás nélküli költsékezés vitt és visz bennünket az elszegényedésre.

Ha az idők kedvezőtlenlensége mellett sem jutunk oly önuralomra, melylyel másodrendű igényeink fölös fedezetét megszorítani képesek lennénk, oda jutunk, hogy elsőrendű igényeink fedezésére sem lesz módunk, s ekkor előttünk áll a pusztulás. Elvész a nép, a mely szegény, mondja a példaszó; de szegényedésünk oka legnagyobbbrészt bennünk, a takarékosági elvignorálásában rejlik. Le kell vetköznünk e rossz tulajdönt, mely bennünket a végromlásba vezet s helyette a józan háztartást életbe hívunk.

Csak a takarékosság mellett tudjuk a jelen kedvezményeit a jövő száámra biztosítani, létalapunkat megszilárdítani. Csak a töke- és vagyonszerzés ösztönének való hódolás nyújt egyéni függetlenséget; ez a biztosítóka a szabadságnak, záloga boldogulásunknak.

A tanulás, számítás és a takarékosság hajlama költözködjük közénk és erősödjük meg bennünk s így bizton tekinthetünk a jövőndöbe, sorsunk jóra fordú-

land s megszilárdul, így leszen majd az új év boldog új év!

Mig a nehéz évek minden egyes gazdát a jövőben követendő elvek ismeretére eljuttattak, addig másrészt a köznézeteket is odasegítették, hogy honunk gazdasági ügyét életkérdésül ismerték el s „par excellence“ földmivelő országunkra nézve egy földmivelési minis-terium szükségét kimondották. Most tehát, midőn mind az egyes gazda részéről a helyesebb gazdálkodás ösvényére való áttérésből a jobb éveket biztosabban remélhetjük, mind pedig midőn az általános részről a gazdasági ügy megnyerte kellő méltatását, örömnnyilatkozattal fogadhatjuk új évünk hozományát s üdvözljük gazdasági ügyünk hű órét és gyámolát: a létesítendő földművelési minis-teriumot!

V. S.

Egy hódítás százados évfordulója.

Egy hódítás emlékezetének szentelvék igénytelen so-raim.

Igénytelennek mutatkozott a hódító is, melynek ma világraszóló neve és jelentősége van, s melynek útja kiterjedt északra, délre, keletre, nyugatra, palotába és kunyhóba egyaránt

E hódító a — burgonya.

Dél-Amerika szülöttje ő, holott a chilei és perui a Cordillerák hűvösebb régióiban, a tenger színe fölött 10,000—12,000 láb magassággan vadon terem. Humboldt a Chileben termő magliát tartotta a mi burgonyánk őse-nek, Darwin a Chile melletti Chonos nevű szigetcsoporton. (a d. sz. 45. foka alatt) vadon növo burgonyákban vélte azt föllelni... De leszármazása a mennyire bizonytalan, annyira bizonyos, hogy Amerika fölfedezésekor a burgonya Chile- és Peruban, valamint Uj-Granadában természetve lett

Garcilaso de la Vega, Pietro Martire d'Anghiera s egyéb írók említik, hogy oly tartományokban, hol a tengeri nem jól terem a burgonya a népség kedves elesége; jeléül, hogy Dél-Amerika eme két áldásos növénye hazájukban is oly módon osztozkodott a tápnnyújtás érdemében, mint jelenleg hazánkban, hol a tengeri alföldünk legbiztosabb gabnanövénye, mig a burgonya, kivált a zordonabb fölföldre nézve, mint gabona pótszer jelentőségteljes lett.

Peru és Equador fensíkjairól indult ki a burgonya, világtörténelmileg elterjedvén lassankint Amerikában az é. sz. 35-ik, Európában pedig az é. sz. 70-ik fokáig.

Eredeti hazájából az Andesek mentén Mexicoba, aztán Észak-Karolinába s így tovább, Európába Quito tájé-káról Spanyolországba, Virginiából Irországra vándorolt.

De a chronista, ki a burgonyát utjában kíséri, távolról sem emlékezhetik fényes diadalmenetről, hanem csak is küzdelemteljes továbbhatolásról, mely alatt az

iránta tanusított nyílt ellenszenvet, idegenkedést, a föld népének közönyét, éghajlati és talajbeli kedvezőtlen körülményeket csak a természetében gyökerező szívóssággal küzdhette le.

Kétségtelenül igen nagy hátránya volt elterjedésének a burgonya atyafiségének rossz híre neve.

Eleintén igaz, édes barátunk nézték, mint a híres angol növénytudós Gerard, ki *Batata virginiana*, Virginia potatotes és Norem beyának keresztelte el; a híres Clusius pedig földi mogyorónak vélte a burgonyát, elnevezvén azt *Arachidna Teophrasti*, forte *Papas Pernauorum*-nak. De Bauhinus Gáspár már megadta neki a máig is viselt rendszeres nevet: *Solanum tuberosum esculentum*, s nem sokáig tartott, hogy valamelyik tudós kisütötte, hogy a papasok veszedelmesek, mert a csucor-félék mérges neméhez tartoznak.

Már szó a mi szó a burgonya egész atyafiséga a csucor-félék családja, mely vagy 600 fajt számlál, mind közönségesen egy bódító anyagot (a solanint, mely egy légenyirtartalmu glycosid) tartalmaz hol a magban, hol a szárban, gyökerekben vagy levelekben, melynek mérges tulajdonságai ismeretesek.

Jóllehet a csucor-félék legnagyobb számmal a téritők alatt fordulnak elő, némelyike nálunk eredetileg honos,*) a redőszirornak egy-egy fajtája kerteinkben is meghonosult; mások mint a dohány nemzeti búfelejtő, a paprika életfűszer lett s a burgonyáról is eléggé kitűnt, hogy a csiráiban levő Solanin a főzésnél teljesen elvesziti káros hatását, következképp oly ártatlan, mint rokona, a paradicsomalma.

De azért jó sokáig csak nem hittek a burgonyának.

Két mozzanatnak kelle szövetkezni, hogy a burgonya elvégre diadalra jusson: a divatnak és az inségnek

*) L. Rejtélyes természetek a növény-világban a nők munkaköre 2. számában. Szerk.

Száz éve annak, hogy Parmentier gyógyszerésznek sikerült a francia uralkodó pár figyelmét a burgonya iránt annyira felkölteni, hogy XVI. Lajos burgonyavirággal kabátja gomblyukában, Mária Antoinette pedig gazdag hajába tűzött burgonyavirág csokrokkal jelent meg az udvar előtt; elég ok arra, hogy e tápnövény iránt a francia nagyok is érdeklődni kezdjenek.

Másrészt az 1770—1772. években az osztrák örökös tartományokban pusztító rémes inség folytán a burgonya megváltó-missiója szélesb körökben is nagymérvű méltánylásra talált; Erdélyben az 1817-ki nagy inséggel megelőzőleg pedig egy 1815-ki febr. 9-kéről 1007. sz. a. kelt kormányzséki rendelettel azért hagyatott meg a burgonyatermelésre főgondot fordítani, mert annak mivélése marha nélkül is lehetséges. Ezen időnkig, nóha vagy 300 éve annak, hogy a burgonya körutra tért, csak szórványosan lett méltatva. Kövessük vándor útja nyomait, ha úgy tetszik.

A Quito-környéki hegyekből legelőbb Spanyolországba hozatott, onnan 1560 s 70 körül Olaszországban s Burgundiában terjedt el, míg a spanyolok batatas néven említék, az olaszoknál Taratufoli, Turtoffoli, Tartufi, Tartafali nevet kapott, mert a szarvasgombákhoz, hasonló képződménynek vélték a burgonyagumókat, melyek azonban nem egyebek megvastagodott földalatti száraknál.

Az olasz elnevezésből származott Kartoffel, melyet mások az Erdapfel szó korcsításának vélik, mely néven p. *Lonicerus* szintén a szarvasgombát elősorolja. A földi alma ennek szó szerinti fordítása, míg a krumpli, kolompér, kumpez a későbbi német *grundbirnre* könnyen visszavehető.

Előfordul a burgonya a németeknél még *Erdtuffeln Bollen*, *Nudeln Tufelgen* néven; a francziáknál *Tartuffen* és *pomme de terre*, nálunk csucorka, erdélyiesen pityóka s burgonya néven, mely műszó burkony, v. i. földdel burkoltól leszármaztatható. Dr. Rodiczky Jenő.

(Vége következik.)

T A R S A L G Ó.

Hazánk gazdasági őstermelése.

Mielőtt ígérünk szerint: „Gazdasági szemle a bécsi közkiállítás on” című cikksorozatunk közlését megkezdénénk, szükségesnek látjuk t. olvasóink tájékozásául a magyar haza gazdasági őstermelését azon érdekes és hiteles adatok szerint bemutatni, melyeket a bécsi közkiállítás alkalmából kiadott magyar hivatalos catalogus a következőkben elősorol.

I. A mezőgazdaság.

Magyarország és a szent István koronájához tartozó országok összesen még mind kiválóan földmivelő államnak tekinthetők nóha az iparos fejlődés több irányban máris oly mérvben megindult, hogy e tekintetben is mindinkább azon államok sorába emelkedik, melyek lakosságuk jólétét nem csupán egyoldalú termelés által iparkodnak biztosítani.

Hogy Magyarországon mindamellét a föld mivélése és a mezőgazdasági termelésre esik a sulypont, az a korábban vázolt földrajzi helyzetből és a változatos alaku állam természeti viszonyaiból önként következik.

Ha az állam körülbelől 40 századrészt képező hullámzatos hegységgyei és dombvidéke máris oly talaju és természeti viszonyu, mely a legtöbb európai állam mezőgazdasági viszonyaival versenyezve, hasonló termelést képes kifejteni, úgy mértföldekre terjedő s az ország közel egy harmad részét tevő síkjain épen oly földmivelési térrel rendelkezik, mely régi hírnevét, mint Európa gabonátára megalapította. Neveli az ország ebbeli fontosságát az is, hogy pusztán földmivelésre vagy állattenyésztésre szorult államokénál átlag mégis magasabb miveltségi színvonalon álló népessége, meglehetősen arányban okszorúbben kezeli a mezőgazdaságot és a sokhelytt kitünően mivelt nagyobb uradalmak és birtokok példáján indulva, helyesebben miveli földjét, sőt némi

ipart is fordítván reá mindinkább nagyobb termések előállítására képesül.

Hogy ebbeli haladásában mégis főtényező a tág földterület az természetes; hogy pedig a talaj legnagyobb részt megfelel a mezőgazdaság igényeinek a geológiai viszonyok fejtegetésekor is kitént. De még a földterület használhatási aránya is előnyös, a mennyiben az összes földterületből 47.2 millió hold *termő* és csak 8.3 millió *terméketlen*, mely utóbbi számba azonban a háztelkek, utak, vasutak, folyók, csatornák stb., mint *nem termő* ugyan, de más irányban annál *hasznosabb* és *jövedelmezőbb* terek szintén be vannak számítva.

A *termő és terméketlen terület* közötti arány még javul, ha a korona egyes országait tekintjük, ez pedig százalékokban kifejezve, olyképp alakul, hogy

	a termő terület	a terméketlen terület
Magyarországban	83.96 %	16.04 %
Erdélyben	86.32 "	13.68 "
Horvát-Szlavonországban	86.63 "	13.37 "
A határörvidéken	80.15 "	19.85 "

Ugyancsak megfelelőnek mondható az arány, melyben a termő terület az egyes *mivelési ágak* közé feloszlik. E területből ugyanis

szántóföld	17.084,700 hold
szőlő	658,800 "
rét és kert	7.130,800 "
legelő	7.400,400 "
erdő	14.858,700 "
nádas	274,400 "

E számok az egész magyar birodalomra vonatkoznak; de szintén előnyösebb arányokat tüntetnek fel, ha az egyes országokat tekintjük s itt első sorban az anyaországra, mint nemcsak legnagyobbra, de egyúttal legtermékenyebbre s átlag legmiveltebbre vagyunk tekintettel. Itt ugyanis a szántóföld, mint legbecesebb mivelési ág maga 40%-ot foglal el az összes területből, általában pedig úgy mutatkozik a viszony, hogy a

	szántóföld	szőlő	rét és kert	legelő	erdő
Magyarországban	40.43 %	1.61 %	13.27 %	17.19 %	26.19 %
Erdélyben	26.16 "	0.57 "	19.07 "	11.06 "	43.14 "
Horvát-Szlavonországban	30.68 "	1.97 "	12.92 "	11.23 "	43.20 "
A határörvidéken	29.53 "	1.07 "	17.96 "	16.69 "	34.75 "

E számok még az 1853-ban elkészült *ideiglenes kataszterből*, vagyis inkább az akkor készült *földadóideiglenéből* (Grundsteuer-Provisorium) merítvük; pedig tudvalevő, hogy e viszony azóta a földmivelés fejlődésével erősen megváltozott. Részint számos erdőborította tér lön eke alá fogva és szántóföldd, sokhelyt szőlővé alakítva, részben és még inkább a folyamszabályozás haladásával lett sok százezer hold mentesítve, mely akkor még rétvagy épen nádas czime alatt szerepelt, holott jelenleg a legbujább gabonatermelésnek szolgál talajul, míg viszont sok ezer hold legelő került eke alá és szaporítja a csak szántóföldön természetű gabonának az országban elfogyasztott és nyers vagy liszt alakjában külföldre szállított millió mázsáit.

E tekintetben biztosabb adatokat csak a kataszteri revisio, illetőleg az állandó kataszternek tervbe vett végleges foganatosítása fog nyújtani, melyre nézve az illető törvényjavaslat a pénz-

ügyminisiteriumban már elkészült s legközelebb kerül törvényhozási megállapodás elé.

Addig is az eddigi adatokkal kell beérnünk, de már ezek is, megtoldva a statisztikai hivatal által évenként gyűjtött aratási adatokkal, eléggé bő anyagot szolgáltatnak arra nézve, hogy *mezőgazdasági termelésünk* meglehetősen hű képét megalkothassuk.

Mielőtt ez adatokat közelebről vizsgálónk, tekintsük meg mindenekelőtt, földünk mit nyújt s a különféle *hasznos növények* miképpen diszlenek?

Itt legelső sorban természetesen a *gabonaneműk* kínálnak vizsgálatra, mint nemesak az ország lakosságának legfőbb éleltszükségletét pótlók, hanem a kereskedésnek s itt nevezetesen a kivitelnek is legfőbb anyagát szolgáltatók.

A *gabonaneműk* közül Magyarországon főleg következők fordulnak elő vagy természetnek nagyban: *buza* és tönköly fajok *Triticum vulgare* Vill., *turgidum* L., *durum* Desf., *Spelta* L., *polonicum* L., *dicoccum* Schok., *monococcum* L., *arundinaceum* Schur.; *rozs*fajok *Secale cereale* L., *árpafajok* *Hordeum vulgare* L., *hexastichon* L., *distichum* L., *Zoocriton* L., *szabfajok* *Avena brevis* L., *sativa* L., *orientalis* Schreb., *strigosa* Schreb., *nuda* L., *fusca* Schur.; *muhar* *Setaria italica* P. B. *köles* *Panicum miliaceum* L., *csirok* *Sorghum cernuum* W., *Sacharatum Pers vulgare* Pas. *kukoricza* *Zea Mays* L., *rizs* *Oryza sativa* L.

A *buza* a két magyar medenczében s a dombos vidékeken mindenütt terem, még a Poprád völgyén is. Tenyészésének felső határa körülbelül 2,000—2,500'. Aránylag legtöbb buzát természetnek: Torontál, Temes, Bács, Szerém, Arad, Békés, Csánád, Csongrád, Pest, Bihar, Heves, Borsod, Abauj, Fehér, Komárom, Baranya, Mosonmegyében, a Nagy-Kunságban, a hajdúvárosokban, Rába-, Csalló-, Sziget- és Szamosközön, a péterváradí és némethánsági végezed területén; Erdélyben kivált Brassó, Nagy-Szeben, Besztercze környékén és a Mezőségen. Nálunk közönségesen a téli, kevésbé a nyári buza természetik, ritkábban az alakorbuzs s legritkábban a tönkölybuzs, mely csak Dél-Magyarországban s Dalmátországban van elterjedve.

A *rozs* tenyészésének felső határa körülbelül 2,500' magasságban fekszik. Aránylag legtöbbet természetnek az éjszaki megyékben, azután Szatmár, Szabolcs, Pest, Somogy, Zalaí Veszprém megyében; Horvátországban, a sz. györgyi, körös, és gradiskai végezedek területén; Erdélyben Sepsí-Sz.-György Kozmás, Csik-Szereda, Gyergyó-Sz.-Miklós és Fogaras környékein s a Mezőségen.

Árpa aránylag kevés természetik, de megterem mind az al-, mind a felföldön. Tenyészésének felső határa alig terjed tovább, mint a rozsé. Erdélyben legtöbb árpát Brassó és Földvár környékén természetnek.

A *szab* hazánkban mindenütt megterem, s Trencsén, Árva, Liptó, Szepes és Zemplén zord vidékein s más magasan fekvő hegyes vidékeken az egyedüli gabnanem, melyet sikerrel lehet természetni. Tenyészésének felső határa 3,000—4,000' magasságban van.

A *tengeri*; — *törökbuza* — Trencsén, Turócz, Árva, Szepes, Sáros és Nyitra, Bars, Hont, Gömör és Abaujmege északi részének kivételével Magyarországon általában igen sok természetik, kivált az ország déli, keleti és közép részein. Tenyészésének felső határa 2,000—2,500' magasságban van.

Köles leginkább csak Bihar, Pest, Bács, Zala és Vasme gyében, Horvátországban s a horvát és szerémi végvidékeken, Erdélyben Brassó és Nagy-Szeben vidékén természetik nagyobb mennyiségben. A nyugati határos megyékben *köles, muhar* és *olasz sertik* is természetik.

A *rizs* meghonosításával Magyarországon, kivált a Bán-ságban többféle kísérleteket tettek, de kevés sikerrel. Most csak a tapolyai pusztán természetnek még egy keveset.

Egyéb gazdasági növények közül megemlítendők:

A *burgonya*, mely homokos, kövecses, sovány földben diszlik legjobban, azért leginkább a felföldi hegyes vi-dékeken természetik. Tenyészésének felső határa 3,700' ma-gasságban van, tehát Szepesben, Sárosban, Marmarosban még ott is természetik, hol a gabna többé nem terem.

Repce leginkább a két magyar medenczében s Erdély tágasabb s mélyebben fekvő völgyeiben diszlik. A felső hegyes megyékben nem terem.

Lent leginkább Szepes, Liptó, Árva, Turócz, Marmaros, Gömör, Sáros, Vas, s Szerémmegyében; Erdélyben: Brassó, Fehérvár s Deés mellett természetnek.

A *kender* mindenütt megterem; mind a mellett főleg a déli megyékben természetik, s kisebb nagyobb mennyiségben Erdély majd minden vidékein.

Pohánkát (hajdina hariska,) a felföldön, Mosony, Sop-rony, Vas, Somogy megyében, Horvátországban s Erdélyben ter-mesztenek.

A *sárga és görög dinnye* természetési határai a borter-melés határaival körülbelül összeesnek, mindazáltal néhol ott is terem, hol mint pl. Marmarosban bort már nem szürnek. Leg-hiresebb a hevesi és csányi, a debreczeni, sámsoni, szabolcsi, trázsi, hugyagi, kisujszállási, kardczagi, szerémségi görög di nyne. Erdélyben Marosvásárhely és Kolozsvár környékein terem a legjobb.

A *tök* még valamivel zordonabb vidékeken is természet-
tetik.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Tiszteletteljesen kérjük az előfizetések mi előbbi szives megújítását, mert felesleges példányokat nem nyo-mathatunk. Lapunk mult 1873. évi folyamából még né-hány teljes példánnyal az előfizetési ár- négy forint-lefi-zetése mellett szolgálhatunk.

* A z u j a b b s z a k i r o d a l m i m u n k á k k ö z ű l a d d i g i s m i g a z o k n a k t ű z e t e s e b b i s m e r t e t e s é r e l a p u n k n a k a l k a l o m s z o l g á l t a t n é k m e l e g e n a j á n l j u k a k ö v e t k e z ő k e t: Kodolányi Antal: Gazdasági haszonbéri mintaszerződés. Dr. Drechsler Gustáv göt-tingai igazgató koszoruzott pályamunkája után. Függelék: A ma-gyar államjavak és közalapítványi jószágokról kötött haszonbéri szerződések mintája. — Dr. Neubauer: A borvegytana. A m. kir. földmívelési miniszterium megbizásából fordította Tuba Lajos, a kolos-monostori gazd. tanintézet vegytanára. — Sporzon Pál: Emlékirat a hazai gazdasági tanügy tárgyában. — Engelbrecht Károly: A gazda mint állatorvos a szükségben. —

* A nemzetközi ampelographiai bizottság végrehajtó bizottsága megalakult Báro Babo, Dr. Blankenhorn és Göthe igazgató személyeikben. A nagy bizottság tagjaihoz felhi-vás intézetett, mely szerint felkéretnek 1874. év april 1-ére a vidékükön mivel szőlőfajták betürosos névjegyzékének bekül-désére. A névjegyzékben felsorolandók a synonym nevek, a bogyo szine, a szőlő használata mint asztali vagy borszőlő, a szőlő iskola, hol miveltetik; a fajnak kipuhatólható hazája, s az irodalom, mely arról említést tesz.

* É r t e s í t é s. A cs. és kir. közös külügyminiszterium-hoz az olasz kir. követ részéről azon értesítés érkezett, hogy a toskánai kertészeti társulat Florenczben 1874-iki május hó-ban nemzetközi kertészeti kiállítást rendez, mely alkalommal fűvészeti kongresszus is fogna tartatni. A kiállításra való be-jelentések j. é. január 31-éig, a kongresszust illetők márczius 1-éig teendők. Az olasz kormány ohajtja, hogy magyarországi kiállítók minél többen vegyenek részt a kiállításban, és hogy a kongresszuson is tudományos intézeteink kiküldöttek által képviselve legyenek. Kik a kiállítás és kongresszus programja s egyéb körülmények iránt felvilágosítást ohajtanak, ez iránt személyesen vagy írásban az alólirt ministerium földmívelési osz-tályához forduljanak. Kelt Buda-Pesten, 1873. deczember hó 25-én. A földmívelés, ipar és kereskedelmi m. k. ministeriumtól.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS

Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

Tauffer Ferencz

1842-ik évben alapított

mag- és növénykereskedésében

KOLOZSVÁRT

kaphatók

friss kerti vetemény- és gazdasági magvak

Árjegyzékek kívánatra bérmentve meg-
küldetnek.

(1-26)

(2.)

Jelzálog-kölcsönök

Földbirtokosok, valamint községek részére, a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzvizonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre feltűnő gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvártt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Értekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.)

(4.)

1-52

TARTALOM: Felhívás tisztelt olvasóinkhoz. — A nehéz év után. — Egy hódítás százados év fordulója. — Társalgó: Hazánk gazdasági őstermelése. — Egyveleg. — Piacziárak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	zah	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ÁRA KRAJJEZÁROK B A M										
Kolozsvár	decemb. 19	660—690	410—445	415—440	130—145	320—335	140	100—100	1100	19—20
Nagy-Várad	decemb. 29	590—720	500—550	430—460	150—175	340—380	100	80	1000	26
Maros-Vásárhely	decemb. 18	498—586	360—380	354—372	126—156	—	200—220	90—110	1200	18
Károly-Fehérvár	decemb. 20	600—613	450—463	415—425	130—138	—	205—220	125 145	1200	20
Nagy-Szeben	septem. 29	620—687	—	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	novemb. 29	596—662	524	395—418	117—124	278	—	—	—	20
Besztercze	decemb. 16	500—640	400	440	120	440—460	80—130	80—130	750	15
Nagy-Enyed	decemb. 18	550—575	450—500	375—400	140—160	—	240—450	55—65	1100	16
Szamosujvár	decemb. 8	560—630	480—500	400—440	130—140	—	220	50	1400	15
Deés	decemb. 16	600—640	540—580	380—400	120—130	—	130—140	30—50	800	14
Torda	septem. 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 73 frt 50 kr. Ezüst árkelet 108 25.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 2891 darab hízó ökör. — A forgalom élénk; árak: gallicziai 34—53 frt., magyar és német hízó ökör 35—35 frt. a vágósúly mázsája.

V I C T O R I A

(3) **biztosító társaság Kolozsvárt (alapítva 1865-ben)** (1—26)
melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartalékokéban s évi bevételekben

S M I L L Ő.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, ugy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánltnak a Victoria által életbeléptetett társasárra vagy otthoni biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ág-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárokra, boltban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kiburczolkodás veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség **Életbiztosítási** ajánlatait is a „Victoriánál“ tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkinti díja:

20 — 30 — 40 — 50 éves

korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési, kiházasítási vagy férjhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, ugy tulélési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereségben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökségek

A „VICTORIA“ biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner

Szász.